

Universitatea „Babes – Bolyai” Cluj-Napoca

Facultatea de Istorie si Filosofie

SUA si integrarea Romaniei

in NATO: 1994-2004

Rezumatul tezei de doctorat

Conducator stiintific:

Prof. univ. dr. Vasile Puscas

Doctorand:

Anca Dana Pop

CLUJ-NAPOCA

2010

CUPRINS

Introducere.....	5
1. Aspecte preliminare.....	9
1.1 Scurt istoric al relatiilor politico-diplomatice.....	9
1.2 „Vin americanii”.....	11
1.3 Evolutii in relatiile bilaterale 1994-2004.....	14
2. Parteneriatul pentru Pace (PfP).....	22
2.1 Crearea si evolutia PfP.....	22
2.2 Romania si PfP.....	25
2.3 Legaturile dintre Romania si SUA in cadrul PfP.....	29
2.4 Bilantul participarii romanesti la PfP.....	36
2.5 Viitorul PfP.....	38
3. Clauza natiunii celei mai favorizate si aderarea la NATO.....	40
3.1 Scurt istoric.....	40
3.2 Reacordarea clauzei pentru Romania.....	42
4. Moment dificil: Summit-ul de la Madrid (1997).....	46
4.1 Introducere.....	46
4.2 NATO – organizatie deschisa.....	47
4.3 „Studiul asupra extinderii NATO”.....	49
4.4 Romania in perioada premergatoare Summit-ului de la Madrid.....	52
4.5 Desfasurarea Summit-ului de la Madrid. Efecte asupra Romaniei....	56
4.6 Cauze ale neinvitarii Romaniei in 1997 in NATO.....	61
4.7 Vizita Presedintelui Bill Clinton la Bucuresti.....	64
4.8 Pozitia Romaniei dupa Summit-ul de la Madrid.....	67
5. Parteneriatul strategic romano-american.....	70
5.1 Semnificatia Parteneriatului.....	70
5.2 Parteneriatul Strategic – momente cronologice.....	74
5.3 Efecte ale Parteneriatului	83
6. Summit-ul de la Washington (1999).....	85
6.1 Prologul.....	85
6.2 Desfasurarea.....	87
6.3 „Membership Action Plan” (MAP).....	89
7. Cooperarea militara bilaterala dintre Romania si SUA.....	91
7.1 Structura proceselor de cooperare.....	91
7.2 Operatiuni si activitati de cooperare militara.....	95
8. Momentul 11 septembrie 2001.....	104
8.1 Reflectarea in presa romana si internationala	104

8.2	Reactia imediata a Romaniei.....	108
8.3	Masuri legislative privind combaterea terorismului.....	111
8.4	Razboiul impotriva terorismului.....	113
8.5	Efectele evenimentelor de la 11 septembrie asupra largirii Aliantei..	117
8.6	Comitetul 1518 al ONU privind Irakul.....	120
9.	Relatiile Rusiei cu SUA si NATO.....	122
9.1	Sfarsitul Razboiului Rece.....	122
9.2	Triunghiul NATO - SUA – Rusia.....	124
9.3	Romania si Rusia dupa 1990.....	132
9.4	Reactii politice dupa invitarea Romaniei la NATO.....	136
10.	<i>Summit</i> -ul de la Praga (2002).....	139
10.1	Pregatirea.....	139
10.2	Desfasurarea si invitatia de aderare.....	151
10.3	„Prague Atlantic Student Summit” (PASS).....	153
10.4	Vizita Presedintelui George W. Bush la Bucuresti.....	157
10.5	Reactii din presa americana dupa la vizita Presedintelui Bush.....	160
11.	Romania – membru deplin NATO / Depunerea instrumentelor de aderare la Washington D.C. (2004).....	165
12.	Relatiile dintre Romania si SUA in perioada de dupa <i>Summit</i> -ul de la Praga	168
13.	Romania – intre SUA si Uniunea Europeana	173
	Consideratii finale.....	178
	Anexe.....	183
	1. Declaratia Presedintelui SUA la semnarea legii pentru acordarea clauzei natiunii celei mai favorizate pentru Romania in regim permanent.....	183
	2. Legea H.R. 3161 privind acordarea clauzei natiunii celei mai favorizate pentru Romania in regim permanent.....	185
	3. Semnarea Documentului Cadru PfP.....	188
	4. Invitatie la PfP.....	190
	5. Documentul Cadru PfP.....	192
	6. Apel al Parlamentului Romaniei din 1997.....	196
	7. Comunicatul final al Summit-ului NATO de la Madrid 8 iulie 1997.....	198
	8. Discursurile Presedintilor Bill Clinton si Emil Constantinescu la Bucuresti - 11 iulie 1997	211
	9. Declaratie-apel a Parlamentului Romaniei catre parlamentele statelor NATO – 1999.....	218
	10. Discursul de la Bucuresti al Presedintelui Bush dupa Summit-ul de la Praga	220
	11. Freedom Consolidation Act 2002.....	223
	12. Acordul dintre Romania si SUA din 2002.....	229

13. Declaratia statelor candidate la NATO inainte de Summit-ul de la Praga	248
14. Protocolul de aderare a Romaniei la Tratatul Nord Atlantic.....	250
15. Expressing United States policy toward Romania.....	251
16. Sustinerea SUA pentru candidatura Romaniei la Presedintia OSCE.....	254
17. Hotararea Parlamentului nr. 15 din 30 aprilie 2002.....	257
18. Declaratia-Apel a Senatului Romaniei, nr. 2 din 13 septembrie 2001....	259
19. Citate referitoare la relatia speciala dintre Romania si SUA.....	261
20. Remarks by the President of the United States, George W. Bush, to the Atlantic Student Summit.....	267
21. Prague Atlantic Student Summit Continues (Interview).....	273
22. Acordul din 6 decembrie 2005 intre Romania si SUA.....	275
23. Diplome si poze.....	285
Bibliografie selectiva	294

Cuvinte cheie: Romania, NATO, Statele Unite ale Americii (SUA), aderare, integrare, *summit*, Madrid, Praga, Parteneriatul pentru Pace (PfP), cooperare militara, Rusia, Clauza natiunii celei mai favorizate, 11 septembrie 2001, Bill Clinton, George W. Bush, 1994, 2004

S-a spus uneori – cu mai multa sau mai putina indreptatire – ca istoria contemporana este singura istorie posibila, cunoasterea sa profunda si veridica fiind garantata de martori oculari si de evenimente traite aievea, nu de izvoare mediate si seci. Din acest punct de vedere, am fost cel putin de doua ori privilegiata: o data fiindca am trait personal, ca toata generatia mea, intamplari memorabile, care au schimbat profund lumea, iar in al doilea rand fiindca am avut sansa sa fiu sau sa par a fi chiar un protagonist, in momentul in care anumiti reprezentanti ai tinerei generatii din Romania au participat la luarea unor importante decizii privind largirea NATO. Un alt privilegiu personal a fost acela de a beneficia de indrumarea stiintifica a unei personalitati rare, dintre acelea care scriu si fac istoria deopotriva. Este vorba despre profesorul Vasile Puscas, adevarat profesionist al genului, creator de scoala in domeniul studiului istoriei contemporane in general si al relatiilor internationale in special.

Intre anii 1989 si 1991, Centrul si Estul Europei au suferit schimbări fundamentale, care au dus la reconfigurarea relatiilor internationale. Incetarea existentei URSS a condus, printre altele, la faptul ca SUA si-au asumat rolul de cea mai mare putere mondiala, luand sfarsit epoca indelungata a bipolarismului. Modificarile survenite au facut ca Statele Unite ale Americii sa aiba un cuvânt hotarator in toate problemele politice, economice si militare de prim plan ale lumii, exercitand un rol de lider in cadrul NATO, in grupul celor mai industrializate tari sau in alte numeroase organisme internationale, precum Banca Mondiala sau Fondul Monetar International.

Incepand cu ultima decada a secolului al XX-lea, Romania a parcurs un proces istoric marcat de trecerea de la comunism la capitalism. Acest proces a presupus reformarea societatii, adoptarea valorilor democratice si integrarea tarii in structuri europene si euro-atlantice, cele mai importante fiind NATO si UE. Aceste obiective au fost pe deplin sustinute de catre intreaga societate romaneasca, indiferent de optiuni politice sau de alta natura. Un alt demers care s-a bucurat de sustinerea structurilor

statului, dar si a cetatenilor, a fost apropierea tot mai intensa de Statele Unite ale Americii, care a fost chiar intarita printr-un parteneriat strategic intre cele doua tari.

O parte semnificativa a istoriei recente a Romaniei a fost marcata de procesul de aderare la Organizatia Tratatului Atlanticului de Nord. Activitatea mea profesionala a fost legata in perioada 2002-2006 de Casa NATO, organizatie non-guvernamentala care si-a adus contributia la aderarea Romaniei la NATO. In acest cadru am inteles cat de serioasa era problema aderarii, am putut sesiza oarecum dinspre interior dificultatile numeroase si profunde ale atingerii acestui obiectiv, dar si interesele si conduita actorilor principali si natura rolului fiecaruia dintre ei.

Asadar, luand in considerare, pe de o parte, pozitia privilegiata a Statelor Unite in cadrul Aliantei si, pe de alta parte, relatiile bilaterale dintre Romania si cel mai puternic stat al lumii, am considerat drept fascinanta, importanta si decisiva tratarea lucrurilor din acest punct de vedere. De aceea, in prim planul acestei lucrari se afla influenta exercitata de catre SUA cu privire la aderarea tarii noastre la NATO, implicatiile factorului american in modelarea atitudinilor Romaniei si a conduitei aliatilor sai fata de Romania in acei ani.

Am dorit sa ma concentrez pe intervalul temporal 1994-2004, avand in vedere faptul ca la 26 ianuarie 1994 a fost lansat Parteneriatul pentru Pace sau *Partnership for Peace* (PfP), cel mai important program care a reunit membri si parteneri NATO, iar in 2004 a fost, in mod oficial, finalizat procesul de aderare a Romaniei la NATO, implinindu-se si 10 ani de participare a Romaniei la PfP. In acelasi an s-a mai desfasurat la Istanbul si prima intalnire NATO la nivel inalt, la care Romania a participat in calitate de membru cu drepturi depline. Cred ca aceste repere temporale precise, care inchid intre limitele lor un deceniu, se preteaza la o asemenea tratare, intrucat sunt puncte de reper fundamentale care reprezinta, primul un inceput si al doilea un final de drum. Fireste, aceasta formulare trebuie luata cu doza de relativism necesara.

Mi-am propus de la inceput si apoi pe parcursul cercetarii atingerea mai multor obiective, cum ar fi identificarea elementelor fundamentale ale relatiilor romano-americe si evolutia acestora in contextul procesului de aderare a Romaniei la NATO, dar si surprinderea unor aspecte de natura istorica ale procesului de integrare si a implicatiilor sale mai largi.

Teza se concentreaza pe evolutia relatiilor bilaterale romano-americeane, cu precadere in contextul aderarii Romaniei la NATO, fara sa aiba pretentia unei tratari si a unei analize exhaustive, imposibil de realizat deocamdata. Cu siguranta, o parte din temele conexe, care sunt doar amintite sau care nu si-au gasit locul in randurile acestei lucrari, ar putea fi tratate intr-un mod amplu si aprofundat in cadrul unor studii specializate.

Aceasta lucrare se doreste a fi, de fapt, o abordare asupra aderarii Romaniei la NATO din perspectiva relatiei tarii noastre cu SUA. Structurarea pe capitolele incluse in lucrare a venit cumva de la sine, din natura dinamicii cercetarii.

Am considerat necesar sa formulez un mic preambul al relatiilor diplomatice romano-americeane, care au deja o lunga traditie, debutand in a doua jumatate a secolului al XIX-lea. In iunie 2010 au fost aniversati 130 de ani de la data cand Eugene Schuyler a fost numit agent diplomatic si consul general la Bucuresti, eveniment petrecut la data de 11 iunie 1880.

Dupa incheierea celui de-al Doilea Razboi Mondial, soarta Romaniei a fost abandonata in sfera de influenta sovietica, iar relatiile cu Statele Unite s-au deteriorat. Totusi, in 1974, Romaniei i-a fost acordata Clauzei natiunii celei mai favorizate, la care a renuntat unilateral in februarie 1988. In urma revolutiei din 1989 care a dus la caderea regimului comunist, situatia s-a schimbat semnificativ si o colaborare din ce in ce mai stransa a inceput intre cele doua tari. Un rol important l-a avut dorinta Romaniei, afirmata cu tarie, de a adera la NATO.

In subcapitolul „Vin americanii” am explicat de unde provine o anumita „obsesie” a Romaniei si a romanilor pentru SUA si pentru americani, priviti ca un fel de posibili si asteptati „izbavitari”, capabili sa ne scoata din unghiul mort in care ne adusese includerea in blocul comunist. Ideea ca americanii sunt salvarea, auzita de catre unii cetateni de la bunici sau parinti, a ramas intiparita ca o legenda in mintea poporului roman, ramanand vie si dupa 1989. Drept dovada, multi cetateni americani care au venit in Romania in anii '90, oficialitati si oameni simpli deopotriva, au fost surprinsi de caldura cu care au fost intampinati. Ramaneau impresionati cand auzeau simpli cetateni spunand „Va asteptam de peste 50 de ani!” sau „In sfarsit ati venit!”

Apoi am adresat in mod succint evolutia, intre anii 1994-2004, a relatiilor

bilaterale, din punct de vedere politic (vizite oficiale importante), economic (exemple de cooperare, precum Fondul Romano-American pentru Investitii), al programelor de asistenta americana (programul „*Support for East European Democracies*” – SEED al USAID) si legislativ (initiative legislative si cadrul juridic).

Am explicat in continuare natura si functionarea Parteneriatului pentru Pace, din perspectiva importantei acestui program pentru Romania. Lansarea Parteneriatului a avut o contributie importanta la rearanjarea sistemului de securitate mondial dupa bipolaritatea SUA-Rusia si NATO-Pactul de la Varsovia.

Romania este prima tara din lume care a semnat, la 26 ianuarie 1994, Documentul Cadru al PFP. Din acel moment a fost vizibila intensificarea colaborarii la nivel militar dintre Romania si SUA, atat in privinta contactelor oficiale, cat si a exercitiilor comune sau activitatilor din teatrele de operatiuni.

Participarea Romaniei in cadrul Parteneriatului pentru Pace a reprezentat principalul instrument prin care se putea realiza interoperabilitatea fortelor armate romane cu cele NATO, dar si un cadru important de colaborare militara bilaterala intre Romania si SUA. Cu ajutorul PFP, Romania a trecut cu bine o parte dintre „examenele” in urma carora a devenit in 2004 membra cu drepturi depline a NATO.

In ordine cronologica, a urmat reabordarea clauzei natiunii celei mai favorizate, proces in care profesorul si diplomatul Vasile Puscas a indeplinit din nou rolul de participant direct, ceea ce l-a ajutat enorm pe istoric, merit apoi sa transpuna in scris pentru viitor mersul intregii operatiuni. Subiectul a reaparut pe lista prioritatilor de politica externa a Romaniei imediat dupa Revolutie. Dupa trecerea catorva obstacole, la 8 noiembrie 1993, Romania a obtinut din nou din partea SUA clauza natiunii celei mai favorizate, cadru de facilitare si promovare a relatiilor economice bilaterale, cu reinnoire anuala. Dezbaterile care au urmat in Congresul SUA cu privire la acest subiect au avut o incarcatura geopolitica substantiala, fiind axate nu doar pe relatiile comerciale, ci si pe optiunile Romaniei de aderare la NATO sau chiar Uniunea Europeana. Decizia permanentizarii clauzei in 1996 nu a avut impact doar asupra relatiilor comerciale romano-americane, reprezentand un semn de recunoastere al eforturilor si o cale de a incuraja continuarea procesului de integrare in structurile euro-atlantice.

Am continuat cu *Summit*-ul de la Madrid, din iulie 1997, care este considerat de

unii analisti ca fiind un adevarat „deschizator de drumuri”. Factorii de raspundere din Romania si romanii in ansamblul lor si-au pus mari sperante in deciziile acestei reuniuni la nivel inalt, desarte pana la urma, dar pline de invataminte. Totusi, cel mai important este faptul ca largirea, care devenise inevitabila inca din 1994 (a se vedea subcapitolul 4.3 „Studiul asupra extinderii NATO”), a fost pusa in aplicare in mod oficial in 1997. Exista analisti care sustin ca decizia NATO de a largi randurile membrilor sai este cea mai profunda si complexa metamorfoza a ordinii de securitate europene de la caderea zidului Berlinului pana azi.

In ciuda eforturilor intreprinse pentru cauza Romaniei, in cadrul *Summit*-ului de la Madrid, NATO a adresat doar Republicii Cehe, Ungariei si Poloniei - tari sustinute de Statele Unite - invitatia de a incepe convorbirile pentru aderare. Motivul invocat era ca doar aceste trei tari atinsesera progresul necesar in cadrul reformelor din domeniile militar, politic, economic si social, insa ar fi existat si probleme sporite legate de costuri. Decizia a reprezentat o dezamagire pentru Franta si celelate opt state care ar fi dorit ca invitatia sa fie adresata catre cinci tari si nu trei, insa au acceptat aceasta concesie pentru a nu fi puse in situatia de a-si exercita dreptul de veto, care ar fi provocat o ruptura ireparabila in cadrul Aliantei.

Faptul ca Romania nu a fost in iulie 1997 printre statele invitate sa adere la NATO nu trebuie considerat drept esec. Complexul de imprejurari internationale a fost atunci, in parte, defavorabil tarii noastre pe termen scurt. La momentul respectiv, Romania aparea in ochii NATO ca un competitor foarte serios. De asemenea, poate fi considerat drept realizare faptul ca *Summit*-ul de la Madrid a nominalizat Romania si Slovenia ca favorite ale urmatorului val, anuntand un fapt extrem de important, anume ca usile Aliantei ramaneau deschise.

Imediat dupa *Summit*, la 11 iulie 1997, Presedintele SUA Bill Clinton a venit in Romania pentru cateva ore, dand un mesaj de speranta si incurajare in vederea rezolvarii chestiunilor care faceau la momentul respectiv ca tara noastra sa fie incompatibila cu calitatea de membru al Aliantei. Mai presus de mesajul sau a fost semnificatia prezentei presedintelui Clinton la Bucuresti, intr-o atmosfera de emotie si de speranta pentru romani. Frazele de incurajare ale Presedintelui Clinton au contribuit la mentinerea unei atitudini pozitive a romanilor in ceea ce priveste integrarea euro-atlantica si implicit la

continuarea reformelor politico-economice si proceselor de modernizare, menite sa transforme Romania intr-o tara stabila si prospera.

Un alt element important al vizitei la Bucuresti a Presedintelui Bill Clinton a fost demararea Parteneriatul Strategic dintre Romania si Statele Unite, care constituie un capitol distinct. Acest parteneriat a fost conceput ca un mecanism avansat de cooperare, avand ca prioritate consolidarea raporturilor in domeniile de interes strategic pentru ambele tari (militar, economic, securitate regionala, riscuri neconventionale). Parteneriatul a reprezentat o etapa importanta in evolutia relatiei bilaterale romano-americe, in contextul parcurgerii de catre Romania a procesului de aderare la structurile euro-atlantice.

Summit-ul de la Washington (din 1999) este un nou moment cheie in drumul Romaniei spre NATO si subiectul capitolului urmator. Chiar daca nu a fost lansata nici o invitatie de aderare, in comunicatul final al *Summit*-ului Romania este nominalizata in fruntea listei de candidati, alaturi de Slovenia. Pe langa aceasta realizare, a fost lansat si Planul de Actiune pentru Aderare (Membership Action Plan – MAP), care era destinat sprijinirii tarilor aspirante in eforturile de pregatire pentru aderarea la NATO.

MAP oferea o lista de domenii de actiune pe baza careia fiecare stat candidat isi elaboreaza propriul Plan national de pregatire pentru aderarea la NATO (PNA), cuprinzand acele obiective pe care le considera necesare si realizabile in pregatirea pentru aderarea la NATO, oferind o perspectiva mai clara asupra continuarii reformelor.

Un capitol distinct este alocat cooperarii militare bilaterale Romania-SUA, care s-a diversificat si dezvoltat, atat in plan bilateral, prin programe precum MIL-TO-MIL, IMET (International Military Education and Training) etc., cat si in cadrul „Parteneriatului pentru pace” (PfP) sau operatiunilor ONU de mentinere a pacii. Cooperarea bilaterala militara romano-americeana a contribuit la pregatirea Armatei Romaniei pentru integrarea in NATO, ocupand un loc central in cadrul relatiilor de colaborare cu armatele statelor membre NATO.

In capitolul ce urmeaza este abordat momentul 11 septembrie 2001, care a schimbat perspectiva intregii lumi asupra relatiilor internationale, mai precis asupra rolului jucat de terorism si de instrumentele terorismului, intr-un proces menit sa diminueze tot mai mult rolul statelor in favoarea unor forte organizate, indreptate spre

controlarea destinelor mondiale. Extinderea fenomenului terorist si periculozitatea acestuia au determinat actiuni conjugate pentru contracararea lui si realizarea unei coalitii de amplitudine globala. In urma atacurilor teroriste care au lovit Statele Unite la 11 septembrie 2001, Romania a luat imediat masuri prin care dovedea solidaritatea fata de poporul american. De altfel, Romania a fost printre primele tari care s-au alaturat SUA in „razboiul impotriva terorii”. Romania a avut o contributie recunoscuta pe plan international la lupta impotriva terorismului, atat in plan conceptual, cat si in teatrele de operatiuni (in special in Irak si Afganistan).

Chiar daca Romania nu s-a confruntat cu un terorism autohton, statul roman a actionat consecvent si cu maxima responsabilitate, atat in plan intern, cat si in cooperarea externa, pentru prevenirea si combaterea terorismului international. In semn de recunoastere pentru eforturile Romaniei, in cadrul discursului sustinut la Bucuresti in 23 noiembrie 2002 de catre George W. Bush, una dintre frazele cheie pe care presedintele le-a rostit a fost ca Romania si Statele Unite sunt „umar la umar in Afganistan”, in lupta antiterorista.

In privinta evenimentelor de la 11 septembrie 2001, parerile erau impartite. Anumiti oficiali si analisti considerau ca atentatele aveau sa sporesca sansele de largire a NATO, altii ca nu ar fi avut nici o influenta, iar o a treia categorie, dimpotriva, ca atentatele ar fi dus la o stagnare in procesul de extindere. In timp s-a dovedit ca prima opinie era aceea indreptatita, lupta impotriva terorismului favorizand „extinderea robusta” care a urmat.

Am socotit de importanta capitala si inserarea in aceasta complexa ecuatie a Rusiei, fosta protagonista, dar ramasa un actor principal, in ciuda unor previziuni prea grabite, care-i vedeau consumat rolul istoric de mare putere globala. In plus, pentru Romania si destinul sau ca membra a NATO, pozitia Rusiei a fost fundamentala, tinand seama de zona geostrategica a Europei Centrale si Sud-Estice, a plaii turnante care este Bazinul Marii Negre, a unor concepte precum „vecinatatea apropiata”, devenite leitmotive ale diplomatiei ruse. La fel de importanta a fost si dinamica raporturilor dintre SUA si Rusia, jocul de interese dintre cele doua mari puteri, ca si pozitia Rusiei de furnizoare de energie pentru o mare parte a aliatilor SUA din Europa Occidentala, majoritatea membri ai NATO.

Anumiti oficiali rusi erau ofensati de faptul ca NATO nu cerea parerea Rusiei cu privire la procesul de extindere, pe care il considerau periculos. S-a speculat ca Rusia nu si-a trimis reprezentantii de seama la *Summit*-ul de la Madrid, pentru a semnala ca Moscova nu accepta extinderea NATO inspre est, inspre tari considerate zone tampon de securitate.

Se poate spune ca relatiile dintre Statele Unite si Rusia s-au dezghetat dupa atacurile de la 11 septembrie 2001. Rusia a fost foarte activa in a contribui la razboiul impotriva terorismului, lansat de catre SUA, iar statul american nu a ezitat sa laude sprijinul primit.

Obiectivul principal al liderilor NATO in privinta extinderii a fost sa largeasca Alianta fara a periclita relatiile cu Rusia. O data ce conducerea Rusiei a constientizat ca nu putea sa opreasca procesul de extindere al NATO, scopul sau principal a fost sa primeasca din partea NATO asigurari de securitate care sa minimizeze impactul acestui proces asupra securitatii nationale ruse. De altfel, au existat chiar propuneri ca Rusia sa devina o parte a Aliantei.

In timpul vizitei presedintelui Clinton la Bucuresti in 1997, un aspect care a fost remarcat si de presa internationala era ca in multime puteau fi vazute pancarte pe care era scris „Bill, nu ne vindeti Rusiei!” („Bill, don't sell us to Russia!”). Era un mesaj care indica faptul ca romanii nu mai doreau sa fie abandonati in sfera de influenta a Rusiei, cum se intamplase dupa cel de-al Doilea Razboi Mondial.

In noiembrie 2002, imediat dupa Summit-ul de la Praga, Presedintele Bush a venit la Bucuresti pentru a se adresa romanilor. In acelasi discurs in care exprima ideea ca daca vreun pericol va ameninta Romania, SUA si NATO vor fi alaturi de noi, Presedintele Bush si-a afirmat convingerea ca Romania va contribui la consolidarea Aliantei Nord-Atlantice si la intarirea relatiilor acesteia cu Rusia, reiterand ideea ca Romania poate reprezenta in viitor o punte de legatura intre Alianta si Federatia Rusa.

O data cu admiterea Romaniei si Bulgariei in NATO, Marea Neagra, ca si Marea Baltica, a devenit dominata de catre NATO. Chiar daca nu reprezenta o amenintare militara directa, largirea NATO semnifica o reechilibrare geopolitica fundamentala la vest de granitele Rusiei. Nu mai exista tamponul Europei Centrale care sa separe Rusia

de Occident. Insa atat liderii de la Kremlin, cat si cetatenii obisnuiti s-au impacat in timp cu ideea, neavand alternativa.

Summit-ul de la Praga (din 2002) este descris in capitolul al zecelea. Nefiind pe lista statelor invitate la Madrid, Romania si-a intensificat eforturile pentru a deveni membru NATO. Tara noastra a indeplinit cu succes toate etapele Planului National de Aderare (bazat pe MAP – Membership Action Plan) si s-a dovedit un important aliat *de facto*, avand, de data aceasta, sustinerea si aprecierea Statelor Unite. Eforturile sale au fost rasplatite in cadrul Reuniunii la nivel inalt de la Praga (21-22 noiembrie 2002), cand a primit invitatia de a incepe negocierile de aderare la Alianta alaturi de alte sase state candidate, respectiv Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Slovenia si Slovacia.

Rolul Statelor Unite era hotarator nu doar in cadrul NATO, ci si in cadrul Asociatiei Tratatului Atlantic, vocea ne-guvernamentala a Aliantei Nord Atlantice. Organizatia care reprezinta SUA in cadrul ATA, respectiv Consiliul Atlantic al Statelor Unite, a avut initiativa organizeze *Summit*-ul Atlantic al Studentilor de la Praga (*Prague Atlantic Student Summit - PASS*), la care am participat in calitate de sef al delegatiei si Ministrul de Externe al Romaniei (in cadrul simularii dupa Model NATO).

In timp ce liderii NATO se intalneau pentru a discuta noile amenintari si provocari, capabilitatile operationale, procesul de largire si alte chestiuni de importanta cruciala, tinerii, care vor suporta efectele acestor decizii, au organizat propriul *summit* la Praga. *Summit*-ul Atlantic al Studentilor de la Praga a fost o ocazie excelenta pentru ca tinerii cu gandire deschisa sa traiasca experienta si sa inteleaga mecanismele functionarii Aliantei, sa depaseasca anumite crize ipotetice politice si diplomatice si sa asculte opiniile si remarcile liderilor Aliantei si ale altor personalitati politice. Toti participantii au fost recunoscatori Consiliului Atlantic al Statelor Unite si ATA pentru initiativa si efortul depus pentru concretizarea acesteia.

Dupa mai bine de 5 ani de la vizita Presedintelui Clinton la Bucuresti, pe data de 23 noiembrie 2002, avionul presidential Air Force One a aterizat din nou pe Aeroportul International Otopeni. De data aceasta, la bord se afla Presedintele George W. Bush, care nu mai aducea un mesaj menit sa-i consoleze pe romani, ci un salut calduros de la aliat la aliat. Zeci de mii de romani s-au adunat atunci sa asculte discursul sustinut de presedintele american in Piata Revolutiei. Prin prezenta lor intr-un numar atat de mare,

romanii au aratat ca sustin cu adevarat integrarea Romaniei in NATO si ca aveau incredere in destinul euro-atlantic al tarii lor. Survenind imediat dupa *summit*-ul de la Praga, vizita presedintelui Bush in Romania reprezinta un moment istoric in relatiile bilaterale dintre Romania si Statele Unite.

Vizita a reflectat maturitatea si substanta acestor relatii in cadrul Parteneriatului Strategic dintre cele doua tari, prin cooperarea stransa a Romaniei cu Statele Unite in chestiuni cum ar fi campania antiterorista si consolidarea securitatii si stabilitatii in Europa de Sud-Est, precum si in pregatirea Romaniei pentru aderarea la NATO.

In urma unui proces relativ indelungat, cele sapte state au devenit membri cu drepturi depline ai NATO la 29 martie 2004, cand a avut loc depunerea instrumentelor de aderare la Washington, D.C. Incepand cu data de 2 aprilie 2004, drapelele noilor membri flutura in fata Cartierului General NATO de la Bruxelles. Usa pentru intrarea in NATO a ramas deschisa si pentru alte tari doritoare sa se alature Aliantei, iar procesul de extindere a continuat in urmatorii ani.

Un ultim capitol se adreseaza posturii in care Romania s-a gasit in cateva ocazii, respectiv intre SUA si Uniunea Europeana. Nu de putine ori, raspunzand pozitiv unor solicitari ale SUA, Romania s-a trezit fara sa vrea in postura de a „supara” Europa, fiind admonestata sever pentru ca face voia aliatului de peste Ocean. Si invers. Multi observatori si o parte a opiniei publice au devenit destul de critici si de sceptici in legatura cu aceasta postura a Romaniei de a fi intre Scila si Caribda.

Chiar NATO a trecut printr-o criza cu prilejul razboiului din Irak, cand tarile membre ale Aliantei au avut pozitii divergente, accentuate pe masura ce interventia intampina tot mai multe critici din partea opiniei publice internationale. Atunci s-a creat o breasa serioasa intre SUA si unii aliati ai sai europeni traditionali, cum ar fi Germania si Franta, chiar si Spania, ceea ce a creat o situatie stanjenitoare, cu posibile urmari pe termen lung. Romania, obisnuita cu unitatea de monolit a Occidentului euro-atlantic, a fost surprinsa de aceste evolutii si a suferit destule consecinte negative.

In intervalul 1997-2004, exigentele de reformare solicitate de candidatura la NATO au coincis, pe segmentele politic si economic, cu cele solicitate de UE. Nu au existat contradictii conceptuale intre cele doua procese, ci complementaritate, iar obiectivele asumate de catre Romania si SUA in cadrul parteneriatului strategic au vizat

direct sau indirect ambele procese.

În cadrul procesului de integrare euro-atlantică, România a apreciat că securitatea spațiului euro-atlantic este indivizibilă și că dilema euroatlantism-europenism este falsă, având în vedere că Statele Unite erau, în același timp, aliatul și partenerul nostru strategic, dar și aliatul și partenerul strategic și al Uniunii Europene.

Primirea efectivă a României în NATO (din 2004) încheie această analiză parțială, cu anumite detalii culese prin propria experiență, devenită într-un fel istorie trăită. Am tratat momentul 2004 ca final de proces, dar și ca început de nou drum, mai ales din perspectiva primirii României în Uniunea Europeană, pe fondul unor divergențelor mai sus menționate, apărute între SUA și vechii săi aliați vest-europeni.

Lucrarea include o serie de anexe documentare – unele dintre ele inedite – considerate indispensabile pentru înțelegerea și argumentarea întregii tratări. Aici se regăsesc documente generale legate de integrarea României în NATO, cât și unele specifice pentru relația bilaterală romano-americană în cadrul procesului de aderare. În plus, am adăugat documente și poze din arhiva personală, pe care le-am considerat relevante pentru lucrare.

Am beneficiat de o bibliografie relativ bogată, rezultată, cum se știe, în primul rând din interesul cu totul special al României și al romanilor pentru aderarea noastră la NATO. Am încercat să fac distincția necesară între izvoare și bibliografie, între informația de presă și abordarea de tip analitic, între un reportaj, un eseu și o lucrare științifică. Probabil nu am reușit să fac acest lucru întotdeauna, inclusiv datorită apropierii prea mare de evenimentele tratate, precum și subiectivismului.

Asadar, după o lungă perioadă în care istoria a ținut cele două țări la distanță, România și Statele Unite au ajuns să împartăsească din nou, oficial, valori comune și să se confrunte cu provocări comune.

În anul 1997, mai multe țări membre NATO au lansat o mișcare de susținere a aderării României la această Organizație. Cu toate că apreciau rezultatele obținute de România până în momentul respectiv, Statele Unite au considerat că țara noastră nu era suficient de pregătită. Firește, ca în orice decizie cu miza internațională importantă, erau

si alte motive ale respingerii din acel moment a Romaniei, care tineau de conjunctura regionala si mondiala, precum si de interesele SUA. Ca urmare, la *Summit*-ul de la Madrid din acel an, decizia finala a fost defavoarea Romaniei. Insa acesta nu a fost considerat un esec iremediabil, iar poporul roman, prin factorii sai de raspundere, a reluat eforturile de aderare, dintr-o noua perspectiva.

A urmat o perioada de reforme intense, un plan de aderare bine pus la punct si sute de ocazii in care Romania si-a dovedit angajamentul si capacitatile militare, in special in urma atentatelor teroriste de la 11 septembrie 2001.

Cooperarea romano-americana a constituit un factor important care a contribuit la conturarea si implementarea reformelor in Romania si la promovarea pregatirilor de aderare la NATO, iar America a continuat sa fie partenerul Romaniei in activitatile de reforma, chiar si dupa primirea invitatiei la Praga sau tocmai din cauza acestei invitatii.

Romania a sustinut fara ezitare coalitia internationala impotriva terorismului, condusa de catre SUA, prin sprijinirea operatiunilor din Afganistan si Irak si colaborarea bilaterala in actiuni de combatere a terorismului. Rezultatele in planul reformelor si contributia Romaniei la razboiul impotriva terorismului, dar si in alte teatre de operatiuni, au dus la consolidarea sprijinului SUA pentru integrarea Romaniei in NATO.

In 2002 a venit *Summit*-ul de la Praga. De aceasta data, America a sustinut ferm candidatura Romaniei, acesta fiind unul din motivele pentru care efortul sau a fost incununat cu succes. Iar in martie 2004, Romania, deja membru *de facto* al NATO, a depus instrumentele de aderare la Washington, devenind astfel membru *de iure*. In iunie 2004, Romania a participat la *Summit*-ul de la Istanbul, prima reuniune la nivel inalt unde a avut loc rezervat la masa membrilor cu drepturi depline NATO.

In 2008, tot cu sprijinul Statelor Unite, a venit randul Romaniei sa gazduiasca un *Summit* NATO, unul dintre cele mai reusite din istoria Aliantei. Administratia americana a recunoscut din ce in ce mai mult ca relatia avuta cu Romania post-comunista era una speciala. Romania s-a comportat ca un aliat puternic, iar liderii sai nu au fost niciodata pro-republicani sau pro-democrati, ci pur si simplu pro-americiani. Romania a demonstrat ca este acolo unde America avea mai mare nevoie, iar soldatii sai au luptat alaturi de cei ai SUA.

Tara noastra a devenit un actor strategic important pentru Washington si datorita

pozitiei sale in zona Marii Negre, datorita asezarii sale intr-un loc cheie pe harta Europei, la confluenta oportunitatilor si provocarilor. Iar Statele Unite au considerat din ce in ce mai mult ca Marea Neagra este o regiune pivot, o punte de legatura intre Europa si Orient.

Relatia din ce in ce mai stransa intre cei doi aliati, alaturi de interesele geostrategice, au dus la crearea de baze militare americane in Romania sau includerea teritoriului tarii in raza de actiune a scutului anti-racheta.

Aderarea deplina la NATO este unul din marile momente ale istoriei Romaniei, avand importante consecinte politico-diplomatice, militare si economico-sociale. Este vorba despre finalul unui proces care a permis Romaniei sa se desprinda definitiv de perioada in care evolutia sa fireasca alaturi de familia natiunilor membre ale comunitatii euro-atlantice a fost rupta.

In mod incontestabil, Statele Unite au jucat un rol esential in cadrul acestui proces – un rol direct in anumite etape si indirect in altele – lucru pe care sper ca am reusit sa-l surprind intr-un mod cat mai clar si cuprinzator pe parcursul acestei lucrari.

Dupa aderarea la NATO in 2004, Romania a devenit si membru al Uniunii Europene in 2007, aratand ca o relatie privilegiata cu SUA nu este incompatibila cu apartenenta la UE. Intr-o lume aflata in plina schimbare, Romania si Statele Unite ale Americii au gasit o cale comuna catre viitor.

Am intentionat sa privesc relatia bilaterala, cum spuneam, din punctul de vedere al Romaniei, dar pe fondul intregii dinamici de interese si atitudini din contextul relatiilor internationale. Complexitatea acestei scene internationale si limitele personale nu mi-au permis, fireste, sa dezleg la modul optim toate aceste mecanisme care au condus la aderarea Romaniei la NATO, dar a existat o stradanie sincera in acest sens.

Deceniul analizat in aceasta lucrare, dintr-o perspectiva unilaterala si, desigur, cu anumite stangacii, face parte din acest drum anevoios de intoarcere a Romaniei la valorile in care a crezut si care au consacrat-o. In acest spirit am scris teza de fata si as fi multumita daca din lectura ei s-ar putea degaja acest lucru. Generatia mea este, din acest punct de vedere, una privilegiata, pentru ca nu este aproape numai de aceia care scriu

istoria, ci si de unii dintre aceia care o fac, ceea ce nu este un lucru de neglijat!

Mulumesc in primul rand profesorului Vasile Puscas pentru competenta indrumare si pentru permanentele incurajari, precum si tuturor celor care, de la familia mea pana la institutii si persoane, m-au ajutat la ducerea la bun sfarsit a acestei dificile si fascinante intreprinderi, adevarata provocare pentru mine. Le exprim tuturor gratitudine, alaturi de speranta de a nu-i fi dezamagit.

Bibliografie selectiva

I. Lucrari generale

Asmus, Ronald D., *Opening NATO's Door. How the Alliance Remade Itself for a New Era*, New York, 2002.

Barbu, Bogdan, *Vin americanii! Prezența simbolică a Statelor Unite în România Războiului Rece*, București, 2006.

*** *Continuitate și discontinuitate în politica externă românească: concepte, forme și metode moderne de acțiune diplomatică eficientă și coerentă*, Ministerul Afacerilor Externe – Institutul Român de Studii Internaționale, București, 1998

D'Souza, Dinesh, *What's So Great About America*, Washington DC, 2002.

Hlihor, Constantin, *Istoria secolului XX*, București, 2000.

Hunter, Robert E., *The European Security and Defense Policy – NATO's Companion or Competitor*, RAND Europe, 2002

Huntington, Samuel P., *Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, New York, 1996.

*** *Integrarea euroatlantică. Priorități post-Praga*, Centrul de Studii Strategice de Securitate, București, 2002

Ionescu, Mihail E. (coord.), *Romania-NATO Chronology 1989-2004*, Institute for Political Studies of Defense and Military History, Bucharest, 2004.

Kirk, Roger; Mircea Răceanu, *România împotriva Statelor Unite. Diplomația Absurdului 1985-1989*, București, 1995.

Kissinger, Henry, *Are nevoie America de o politică externă?*, București, 2002.

Maior, George Cristian, *Noul Aliat. Regândirea Politicii de apărare a României la începutul secolului XXI*, București, 2009.

*** *Manual de gestionare a crizelor*, NATO Office of Information and Press, Belgium, 2002.

*** *Manualul NATO*, NATO Office of Information and Press, Belgium, 2001.

Năstase, Adrian, *NATO Enlargement. Romania and the Southern Dimension of the Alliance*, Bucharest, 2002.

- Năstase, Adrian (editor), *Romania - NATO 2002*, Bucharest, 2002.
- Năstase, Adrian (coordonator), *România și viitorul Europei*, București, 2001.
- *** *NATO: Ce este. Ce va fi – Noua Europă și securitatea statelor mici* (Institutul Român de Studii Internaționale, Centrul de Informare Asupra NATO), București, 1996
- *** *NATO Handbook*, Public Diplomacy Division - NATO, Brussels, 2006
- Pașcu, Ioan Mircea, *The Battle for NATO – Personal Report*, București, 2008.
- Păun, Nicolae; Adrian Ciprian Păun, *Istoria construcției europene*, Cluj-Napoca, 2000.
- Pop, Ioan-Aurel, *Romanians and Romania: A Brief History*, New York, 1999.
- Pop, Ioan-Aurel; Ioan Bolovan (coord.), *Istoria României. Compendiu*, Cluj-Napoca, 2007.
- Pușcaș, Vasile, «*Bastoane și morcovi*»: *reacordarea clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România: Congresul SUA, 1990-1996*, Cluj-Napoca, 2006.
- Pușcaș, Vasile (edited by), *Central Europe Since 1989*, Cluj-Napoca, 2001.
- Pușcaș, Vasile (editor), *International Studies at the Beginning of the 21st Century*, Bucharest, 2002.
- Pușcaș, Vasile, *Relații internaționale contemporane*, Ed. a II-a, Cluj-Napoca, 2001.
- Pușcaș, Vasile, *Relații internaționale/transnaționale*, Ed. a II-a, Cluj-Napoca, 2007.
- Pușcaș, Vasile, *Teme europene*, Cluj-Napoca, 2008.
- Rațiu, Ion, *Marele lobby: România în NATO. Note zilnice: Ianuarie-Decembrie 1994*, București, 2002
- *** *România-NATO*, vol. 1: *Preaderarea*, București, 2003.
- *** *Romania on its way to NATO*, Ministry of Public Information, Bucharest, 2002.
- *** *România - Opțiune Strategică națională - Integrarea în NATO* (Direcția de Relații Publice, Grupul de Presă al Armatei), București, 1997.
- Sava, Ionel Nicu (editor), *Extinderea NATO: Punte de securitate și stabilitate către Est*, București, 2003.
- *** *Sărbătorirea a 125 de ani de relații diplomatice româno-americane*, American

Cultural Center, București, 2006.

Vese Vasile, Adrian L. Ivan, *Istoria Integrării Europene*, Cluj-Napoca, 2001.

Watts, Larry L. (editor), *Romanian Military Reform and NATO Integration*, The Center for Romanian Studies, Iași, 2002.

Zakaria, Fareed, *The future of freedom: Illiberal democracy at home and abroad*, New York, 2003.

Zulean, Marian, *Armata și Societatea în Tranziție*, București, 2003.

II. Lucrari speciale si documente:

Address by H.E. Mr. Adrian Severin, Deputy Prime Minister, Minister For Foreign Affairs of Romania, EAPC Ministerial Meeting, Brussels, 17 December 1997;.
<http://www.nato.int/docu/speech/1997/s971217m.htm>

*** *Aderarea României la NATO*, Casa NATO, București, 2004.

*** *Adjunctul secretarului de stat al SUA a sosit la București*, în „Ziarul de Iași”, 19.03.2008.
<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/adjunctul-secretarului-de-stat-al-sua-a-sosit-la-bucuresti~ni8k8>

*** *The Alliance's Strategic Concept, in The Reader's Guide to the NATO Summit in Washington, 23-25 April 1999*, Office of Information and Press, Brussels, 1999.

Alocuțiunea domnului Ion Iliescu, Președintele României, în cadrul recepției de la Biblioteca Congresului - Washington, 28 octombrie 2003.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=4660&_PRID=arh

Alocuțiunea domnului Ion Iliescu, Președintele României, la ceremonia de înălțare a drapelului NATO în fața sediului Palatului Parlamentului din București, Palatul Parlamentului, 2 aprilie 2004.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=5310&_PRID=arh

Alocuțiunea Președintelui României, Emil Constantinescu, la ceremonia organizată cu ocazia primirii scrisorii de la W. Clinton (trei ani de la înființarea Parteneriatului Strategic cu SUA), București, Palatul Cotroceni, 11 iulie 2000.
http://www.presidency.ro/pdf/date_arhiva/6394_ro.pdf

Andronic, Octavian, *Correspondență specială din Bruxelles*, Agenția de presă Amos

News, 18 februarie 2003.

http://2003.informatia.ro/Corespondenta_speciala_din_Bruxelles_Octavian_ANDRONIC-12136

*** *Avertisment la adresa UE privind 'inchisorile CIA'*, în „BBC Romanian.com”, 28 noiembrie 2005.

http://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2005/11/051128_cia_frattini.shtml

Bellamy, Christopher; Elizabeth Nash , *NATO embraces Eastern partners in biggest step for half a century*, în „The Independent”, July 9, 1997.

Biden Jr., Joseph R., *Bigger Is Better for the Future of NATO - The alliance should accept Bulgaria, Romania and five other nations*, în „Los Angeles Times”, 01/09/2002.

<http://x.gov.ro/presa/ambasade/afis-ambs.php?iddoc=280>

The Bucharest Plan of Action For Combating Terrorism, MC(9).DEC/1, OSCE – Ninth Ministerial Council, 4 December 2001.

http://www.osce.org/documents/cio/2001/12/670_en.pdf

*** *Bush urges new NATO nations to fight terrorism*, in „USA Today”, November 23, 2002.

http://www.roembus.org/english/news/international_media/2002/usa_23-11-2002.htm

*** *Carta Albă a securității și apărării naționale*, Ministerul Apărării Naționale, Departamentul pentru Integrare Euroatlantică și Politică de Apărare, București, 2004.

*** *Casa NATO Forum*, Newsletter, Bucharest, September 2002 – November/December 2004

Chen, Edwin, *Bush Presses Point on Iraq*, în „Los Angeles Times”, November 24, 2002.

http://www.roembus.org/english/news/international_media/2002/lat_24-11-2002.htm

*** *Chirac acuză România și Bulgaria de comportament „iresponsabil”*, în „Curierul Național”, 19 februarie 2003.

<http://www.curierulnational.ro/Actualitate%20Companii/2003-02-19/Chirac+acuzata+Romania+si+Bulgaria+de+comportament+%E2%80%9Eiresponsabil%E2%80%9C>

*** Comunicat de presă al Ambasadei României la Washington: *The visit of Mr. Adrian Nastase, Prime Minister of Romania, to Washington*, November 2, 2001;

http://www.roembus.org/english/news/press_releases/2001/November_2_2001.htm

*** Comunicat de presă al Ambasadei României, Washington DC: *Romania in the Security Council*, October 23, 2003.

http://www.roembus.org/english/security_council/security_council.htm

*** Comunicat de presă al Departamentului de Comunicare Publică, Președintele României, 6 februarie 2002.

http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=2326&_PRID=arh

*** Comunicat de presă al Guvernului, 19.08.2002.

http://www.gov.ro/comunicat-de-presa__11a12213.html

*** Comunicat de presă al MAE: *Vizita ministrului Mircea Geoană la Washington*, 05.02.2002.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=22553&idlnk=2&cat=4>

*** Comunicat de presă al MAE: *Ministrul Afacerilor externe s-a întâlnit cu Secretarul de stat al SUA*, 6.08.2002.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=21319&idlnk=2&cat=4>

*** Comunicat de presă al MAE: *Prima zi a vizitei la Washington a ministrului afacerilor externe*, 09.05.2001.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=20653>

*** Comunicat de presă al MAE: *România - coautor al proiectului de rezoluție privind Irakul*, 9 iunie 2004.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=23317&idlnk=&cat=>

*** Comunicat de presă al MAE: *Vizita ministrului Afacerilor externe Mircea Geoană în SUA*, 01.04.2002.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=20873&idlnk=2&cat=4>

*** Comunicat de presă al MAE: *Vizita la București a secretarului de stat american dr. Condoleezza Rice*, 02.12.2005.

<http://www.mae.ro/index.php?unde=doc&id=27781&idlnk=2&cat=4>

*** Comunicat de presă al MapN: *Comunicatul nr. 8 din 20 ianuarie 2003*.

http://www.mapn.ro/cpresa/8_C-O-M-U-N-I-C-A-T

*** Comunicat de presă al MApN: *Comunicatul nr. 19 din 28.01.2003*.

http://www.mapn.ro/cpresa/21_COMUNICAT

*** Comunicat de presă al MApN: *Comunicatul nr. 132 din 19.05.2003*.

http://www.mapn.ro/cpresa/175_COMUNICAT

*** Comunicat de presă al MApN: *Comunicatul nr. 360 din 05.11.2003*.

http://www.mapn.ro/cpresa/428_COMUNICAT

*** Comunicat de presă al MApN: *România și Statele Unite ale Americii vor semna Acordul privind stația de lucru și accesul la Sistemul de Administrare a Informațiilor Parteneriatului pentru Pace*, Comunicatul nr. 36 din 11.02.2003.

http://www.mapn.ro/cpresa/42_Romania-si-Statele-Unite-ale-Americii-vor-semna-%3Cbr%3EACORDUL-PRIVIND-STATIA-DE-LUCRU-SI-ACCESUL-...

*** Comunicat de presă al Ministerului Informațiilor Publice, 18.08.2002.
http://www.gov.ro/comunicat-de-presa__11a12192.html

Conferința de presă susținută de Secretarul Apărării William S. Cohen după Consiliul Nord Atlantic, Bruxelles, 12 iunie 1997.
<http://www.nato.int/docu/speech/1997/s970612c.htm>

*** *Country Reports on Terrorism 2004*, April 2005, United States Department of State.
<http://www.state.gov/documents/organization/45313.pdf>

Declarația domnului Ion Iliescu, Președintele României, despre întrevvedere cu secretarul de stat al SUA, Colin Powell, Johannesburg, 4 septembrie 2002.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=1802&_PRID=arh

Declarație de presă - Vasile Pușcaș, Ministru Delegat, Negociator Șef cu UE, 30.03.2004;
http://www.gov.ro/declaratie-de-presa__11a27368.html

Declarații de presă ale domnului Prim-ministru Adrian Năstase, după conferința de presă comună a celor zece prim-ministri – Washington D.C., National Press Club, 29 martie 2004.
http://www.gov.ro/declaratii-de-presa__11a27349.html

Declarații de presă comune ale domnului Adrian Năstase, Prim ministru al României, și domnului Nicholas Burns, Ambasador al SUA la NATO.
http://www.gov.ro/declaratii-de-presa__11a13474.html

DeYoung, Karen, *Bush, in E. Europe, Evokes Past Threats; Hussein Likened to Nazis, Communists*, în „The Washington Post”, Nov. 24, 2002.
http://www.roembus.org/English/news/international_media/2002/wp_24-11-2002.htm

*** The DISAM Journal of International Security Assistance Management, Defense Institute of Security Assistance Management (Ohio, USA), VOL. 28, NO. 3, 2006

Discursul domnului Ion Iliescu, Președintele României, la deschiderea lucrărilor seminarului internațional cu tema „Solidaritate împotriva terorismului”, București, 11 septembrie 2002.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=1286&_PRID=arh

Discursul domnului Ion Iliescu, Președintele României - „Traseul României spre modernitate - Transformări interne și contribuții la securitatea internațională în contextul integrării transatlantice și a globalizării” - Washington, 27 octombrie 2003.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=4661&_PRID=arh

Discursul Președintelui României, Emil Constantinescu, adresat Camerelor reunite ale Congresului S.U.A., 15 iulie 1998.

http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=6369&_PRID=arh

Discursul susținut de Secretarul de Stat Madeleine Albright în cadrul Consiliului Nord Atlantic, Sintra, Portugalia, 29 mai 1997.

<http://www.nato.int/docu/speech/1997/s970529f.htm>

Document al NATO: *Declaration of the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council („The Brussels Summit Declaration”)*, 11 January 1994.

http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24470.htm

Fati, Sabina, *Modele prezidențiale în România?*, în „Sfera Politicii”, Anul VIII, 2000.

Finn, Peter, *War Boosts NATO Hopes Of 2 Nations - Romania, Bulgaria Gain New Relevance*, în „Washington Post”, March 26, 2002.

<http://x.gov.ro/presa/ambasade/afis-presa-ambs.php?id=11>

*** *Former US Secretary of State Albright in Romania*, Radio Free Europe Radio Liberty Newslines, Volume 6, Number 221, 25 November 2002.

<http://www.rferl.org/content/article/1142806.html>

Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation signed in Paris, France – 27 May 1997.

http://www.nato.int/cps/en/SID-5D6525DF-F2D1C170/natolive/official_texts_25468.htm

Gilmore, Gerry J., *Rumsfeld Honors Macedonian Troops, Visits Romanian Airbase*, în „News - American Forces Press Service”.

<http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=25087>

Goldgeier, James M., *NATO Expansion: The Anatomy of a Decision*, în „Washington Quarterly”, vol. 21, no. 1, Winter 1998.

Goldgeier, James M., *Not when, but who*, în „NATO Review”, vol. 50, Brussels, Spring 2002.

Government of Romania, *The message of the Romanian Parliament, concerning Romania's accession to the North Atlantic Treaty Organization, addressed to the parliaments of the NATO member countries, April 10, 2002*, Bucharest, 2002.

*** *Hearing before the Subcommittee on International Trade of the Committee on Finance*, United States Senate, One Hundred Fourth Congress, Second Session on H.R. 3162 and S. 1644, June 4, 1996.

<http://finance.senate.gov/library/hearings/download/?id=137b8f43-6846-4d71-b08a-c5ddcf258b21>

*** *Hotărârea nr. 1 din 12 februarie 2003 privind suplimentarea participării României în cadrul Comandamentului Central American.*

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act?ida=41626&frame=0

*** *Hotărârea nr. 2 din 12 februarie 2003 privind participarea României la Coaliția împotriva Irakului.*

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act?ida=41626&frame=0

*** *Hotărârea nr. 36 din 18 decembrie 2001 privind adoptarea Strategiei de securitate națională a României.*

http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=31060

*** *Hotărârea nr. 49 din 24 noiembrie 1999 privind Carta albă a Guvernului - Armata României 2010: Reforma și Integrare Euroatlantică, în Monitorul Oficial nr. 579 / 26 noiembrie 1999.*

*** *Hotărârea nr. 111 din 25 februarie 1999 pentru aprobarea organizării la București a Conferinței internaționale “Parteneriatul pentru pace la 5 ani”, în perioada 28 februarie - 2 martie 1999, în Monitorul Oficial nr. 80 din 25 februarie 1999.*

*** *House Resolution 468 - „Transatlantic Security and NATO Enhancement Resolution of 2002”.*

http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=107_cong_bills&docid=f:hr468eh.txt.pdf

*** *Iliescu l-a asigurat pe Bush că România își respectă angajamentele, în „Ziarul Financiar”, 25 februarie 2003.*

<http://www.zf.ro/politica/iliescu-l-a-asigurat-pe-bush-ca-romania-isi-respecta-angajamentele-2987153/>

*** *Impăciuitor – Bazele SUA nu amenință Rusia, în „Jurnalul Național”, 8 decembrie, 2005.*

<http://www.jurnalul.ro/stire-externe/impaciuator-bazele-sua-nu-ameninta-rusia-31813.html>

*** *Inălțarea tricolorului românesc la Bruxelles, în „Revista Barometrul - Ora României”, aprilie 2004.*

http://www.mediauno.ro/?a=detaliu&articole_id=488

*** *Influențaza în vreun fel atentatele din SUA aderarea României la NATO?, în „Ziarul de Iași”, 29 septembrie 2001.*

<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/influenteaza-in-vreun-fel-atentatele-din-sua-aderarea-romaniei-la-nato~ni27ep>

Ionescu, Mihail E., Ph. D., *Romania's Westernization and NATO Membership. A Historical Approach*, Occasional Paper, Casa NATO, Bucharest, nr. 3, an I, 2002.

Kornblut, Anne E., *On trip, Bush regains European footing; Bolsters Iraq bid, enjoys new stature*, în „The Boston Globe”, 24 noiembrie 2002.
http://www.roembus.org/english/news/international_media/2002/bg_24-11-2002.htm

Kupchan, Charles A., *Strategic Visions*, în „World Policy Journal” , vol. XI, no. 3, Fall 1994.

Leavitt, Robert, *Press Briefing: The Russian Reaction to NATO Expansion*, Global Reporting Network - Center for War, Peace, and the News Media, February 24, 1998;
<http://www.cdi.org/russia/johnson/2078.html##6>

*** *Lithuania pins big hopes on NATO membership*, în „The Washington Times”, July 21, 2002.
<http://www.washingtontimes.com/news/2002/jul/21/20020721-034539-9894r/>

*** *MAE: România nu a ratificat acordul de imunitate cu SUA*, Agenția de presă Mediafax, 9 mai 2008.
<http://www.mediafax.ro/politic/mae-romania-nu-a-ratificat-acordul-de-imunitate-cu-sua-2624946>

Maior, George Cristian, (coordinator), *The Danube, European Security and Cooperation at the Beginning of the 21st Century*, Bucharest, 2002.

Mătăchiță, Mihaela, *NATO - Summit fără precedent la București*, în „România Libera”, 2 aprilie 2008.
<http://www.romanalibera.ro/actualitate/eveniment/nato-summit-fara-precedent-la-bucuresti-121489.html>

*** Mediafax, *Revista Presei*, Departamentul de Documentare - Monitorizare, București, 2003.

Mesajul domnului Ion Iliescu, Președintele României, cu prilejul dobândirii de către România a Statutului de Membru cu drepturi depline al Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, București, 29 martie 2004.
http://www.presidency.ro/index.php?_RID=det&tb=date_arhiva&id=5298&_PRID=arh

Mesajul Președintelui României adresat Parlamentului, în conformitate cu prevederile Constituției, art. 62 alin. 2 lit. a), Ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, 19 septembrie 2001.
<http://m.cdep.ro/pls/steno/steno.stenograma?ids=5150&idl=2>

Michael I, King, *Romania and NATO*, în „The RUSI Journal”, Volume 147, Issue 6,

December 2002.

Mitchell, Alison, *Clinton Makes Also-Ran Feel Like Winner*, în „New York Times”, July 12, 1997.

<http://www.nytimes.com/1997/07/12/world/clinton-makes-also-ran-feel-like-winner.html>

*** Monitorul Oficial al României, 1994-2004.

Myers, Steven Lee, *Romania Raps on Door For a NATO Invitation*, în „The New York Times”, 21 iunie 1997.

http://www.nytimes.com/1997/06/21/world/romania-raps-on-door-for-a-nato-invitation.html?ref=bill_clinton

Naparu, Tudor, *Bush: Curcubeul din România – un moment magic*, în „Ziua” (ediție specială), 2 aprilie 2008.

*** *NATO Enlargement and Modernisation*, în „Romanian Journal of International Affairs” (Romanian Institute of International Affairs „Nicolae Titulescu”), Volume VIII, 2002, No. 3.

*** *NATO’s evolving partnerships*, în *NATO Review*, Autumn 2001, Office of Information and Press, NATO, Brussels.

*** *NATO in the 21st Century (Brochure)*, Office of Information and Press, NATO, Brussels, 2001.

*** *NATO’s Nations and Partners for Peace, Romania – Joining Euro-Atlantic and European Structures*, volume 47, no. 3, 2002.

*** *NATO: O noua viziune*, Occasional Paper, Casa NATO, Bucharest, nr. 1, an I, 2003.

*** *NATO-Russia Relations: A New Quality - Declaration by Heads of State and Government of NATO Member States and the Russian Federation*, May 28, 2002.

http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_19572.htm

*** *NATO’s Sixteen Nations & Partners for Peace (Independent review of economic, political, and military power)*, volume 42, Special Issue (Defence in Romania), 1997.

*** *NATO Summit in Madrid: Overshadowed by ‘Bickering’ among Allies*, în „United States Information Agency - Foreign Media Reaction Report”, 7 July 1997.

http://www.fas.org/man/nato/news/1997/97070701_rmr.htm

*** *NATO Today, Building better security and stability for all (Brochure)*, Office of Information and Press, NATO, 1110 Brussels, 2002.

Neikirk, William, *Clinton Soothes Romanians’ Sting Of Rejection*, July 12, 1997, în

„Chicago Tribune”.

http://articles.chicagotribune.com/1997-07-12/news/9707120120_1_romanians-nato-membership-emil-constantinescu

*** Newsletter, Special PASS Edition, January 2003, Washington, DC, Atlantic Council of the United States.

http://www.acus.org/docs/0301-PASS_Newsletter.pdf

*** *Noțiuni despre noul NATO: prezentare pentru Parteneri*, NATO Office of Information and Press, NATO, Brussels, 2003.

*** *O nouă etapă a exercițiului militar „Cooperative Key 2000” a avut loc la Babadag*, în „Ziarul de Iași”, 13 septembrie 2000.

<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/o-noua-etapa-a-exercitiului-militar-quot-cooperative-key-2000-quot-a-avut-loc-la-babadag~ni1gsu/print>

*** *Oferta maximă a summitului de la Washington: încurajări*, în „Ziarul de Iași”, 2 martie 1999.

<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/oferta-maxima-a-summitului-de-la-washington-incurajari~niobk>

*** *On the Agenda: New Threats and Challenges*, Prague Summit 21-22 November 2002.

http://www.nato.int/docu/comm/2002/0211-prague/in_focus/terrorism/index.htm

*** *Parteneriatul pentru Pace 1994-2004*, Broșură realizată și editată de Casa NATO, București, 2004.

*** *Partnership in Action (Brochure)*, Office of Information and Press, NATO, 1110 Brussels, Belgium, 2001.

*** *Patterns of Global Terrorism 2003*, April 2004, United States Department of State.

<http://www.state.gov/documents/organization/31912.pdf>

Perescu, Ana, *Baze militare americane în România*, în „BBC Romanian.com”, 6 decembrie, 2005.

http://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2005/12/051206_basescu_rice.shtml

*** *Petre Roman: Șansele admiterii României în NATO au crescut după 11 septembrie*, în „Ziarul de Iași”, 05/06/2002.

<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/petre-roman-sansele-admiterii-romaniei-in-nato-au-crescut-dupa-11-septembrie~ni2js5>

*** *Political Barometer*, Special Edition - The Spring of New Allies Summit, Second year, April 2002, Bussels, 2002.

*** *Politikon, Review of the International Association of Political Science Students*, 5th issue, Bucharest, 2002.

*** *Posibila aderare a Rusiei la NATO*, conform Mediafax, 5 noiembrie 2004.
<http://www.apropo.ro/news/politic/posibila-aderare-a-rusiei-la-nato-2191854>

*** *Prague Summit 2002. Selected Documents and Statements*, NATO Public Diplomacy Division, B-1110 Brussels, Belgium, 2003.

*** *The Prague Summit and NATO's Transformation. A Reader's Guide*, NATO Public Diplomacy Division, Brussels, Belgium, 2003.

President Bush Visits Bucharest, Romania, Discusses NATO (Speech), National Bank of Savings, Bucharest, Romania, April 2, 2008.
<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/04/20080402-2.html>

Programul Președintelui României, domnul Ion Iliescu, pentru ziua de marti, 4 decembrie 2001.
http://www.presidency.ro/pdf/date_arhiva/3476_ro.pdf

*** *Public Law 105-85, National Defense Authorization Act for Fiscal Year 1998*, November 18, 1997.
<http://www.dod.mil/dodgc/olc/docs/1998NDAA.pdf>

*** Raport al Comitetului Politico-Militar de Îndrumare a Parteneriatului pentru Pace: Towards a Partnership for the 21st Century. The Enhanced and more Operational Partnership, April 25, 1999.
<http://www.nato.int/pfp/docu/d990615a.htm>

Remarks by the President (of the United States) in Address to Faculty and Students of Warsaw University, June 15, 2001.
<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/06/20010615-1.html>

*** *Romania - A Contributor to Regional Security and Stability*, The Department for Euroatlantic Integration and Defense Policy, Ministry of National Defense, Bucharest, April 2002.

*** *Romania to Participate in the European Defense Force*, în *Romanian Panorama*, Bucharest, nr. 116-118, ianuarie 2003.

*** *România și Bulgaria – „nu”, Slovenia – „poate”, în „Ziarul de Iași”, 30.04.1999.*
<http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/romania-si-bulgaria-quot-nu-quot-slovenia-quot-poate-quot~nir01>

*** *Romanian Armed Forces, Reform and Preparation for Joining NATO*, Ministry of National Defence, Bucharest, 2002.

The Romanian Journal of Society and Politics, Security in Romania / Security for Romania, Volume 2, Number 2, October 2002.

*** Rompres, *Mondorama. Sinteze din presa straină*, București, 2002.

*** *Rusia, inamic sau membră NATO?*, în „România Libera”, 24 august 2010.
<http://www.romanalibera.ro/actualitate/mapamond/rusia-inamic-sau-membra-nato-197303.html>

Sammon, Bill, *Bush enlists new NATO nations*, în „The Washington Times”, November 24, 2002.
http://www.roembus.org/english/news/international_media/2002/wt_24-11-2002.htm

Sands, David R., *U.S. leans to larger expansion of NATO*, în „The Washington Times”, 3/26/2002.
<http://www.newallies.ro/display2.php?id=61&menu=4&submeniu=6>

Saslow, Eli, *Back in Texas, A More Simple Life for Bush*, în „Washington Post”, April 11, 2009.
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/04/10/AR2009041002714.html>

*** *Security and Defence in South-Eastern Europe*, Center for European Security Studies, The Netherlands, 2003.

*** *Semnificații istorice pentru ziua de 19 mai*, Mediafax, 19 mai 2009;
<http://www.mediafax.ro/cultura-media/semnificatii-istorice-pentru-ziua-de-19-mai-4412906>

Sloan, Stanley R., *CRS Report for Congress - NATO: July 1997 Madrid Summit Outcome*, Washington, 1997.
https://www.policyarchive.org/bitstream/handle/10207/388/97-443_19970714.pdf?sequence=1

Solana, Javier, *Shaping NATO for the 21st Century*, în „NATO Review”, vol. 45, no. 1, January 1997.

Speeches by NATO Secretary General Lord Robertson (10 October 2001-24 January 2003), NATO Public Diplomacy Division, B-1110 Brussels, Belgium, 2003.

*** *Spre NATO*, în “Sfera Politicii” (Revista lunară de științe politice editată de Institutul de Cercetări Politice și Economice și Fundația „Societatea Civilă”), anul X, 2002, nr. 100.

Stadtmuller, Elzbieta, *The Issue of NATO Enlargement in Polish – Russian Relations*,

Final report for NATO Fellowship, 2000-2001.
<http://www.nato.int/acad/fellow/99-01/stadtmuller.pdf>

Statement On Romania's NATO Candidacy By H.E. Sorin Ducaru, Ambassador of Romania to the United States Before The Subcommittee on Europe of the Committee on International Relations United States House of Representatives - May 1, 2002.
http://www.roembus.org/english/journal/2002/Statement%20Ducaru%20House%20Hearing_01-05-2002.htm

*** *Study on NATO Enlargement*, issued by the Heads of State and Government participating in the Meeting of the North Atlantic Council, Brussels, 3 September 1995.
<http://www.nato.int/docu/basicxt/enl-9501.htm>

*** *Summitul NATO din 2008, organizat în România*, în „9 AM News”, 6 decembrie 2006.
<http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/Actualitate/49544/Summitul-NATO-din-2008-organizat-in-Romania.html>

Sur, Daniel, *Sinuoasa relație a României cu NATO până la summitul de la Praga*, Studii de securitate, vol. 2, nr. 1 / 2004.

Tomé, Luis José Rodrigues Leitão, *Russia and NATO's Enlargement*, NATO Research Fellowship Programme 1998-2000, June 2000.
<http://www.nato.int/acad/fellow/98-00/tome.pdf>

Trenin-Straussov, Peter, *The NATO-Russia Permanent Joint Council in 1997-1999: Anatomy of a Failure*, Berlin Information Center for Transatlantic Security, July 1999.
<http://www.bits.de/public/researchnote/rn99-1.htm>

*** *The Transatlantic Link Today*, în „NATO Review”, Spring 2001, Office of Information and Press, NATO, 1110 Brussels, Belgium.

*** *Va adera Rusia la NATO?*, în „Vocea Rusiei”, 7.08.2009.
<http://romanian.ruvr.ru/2009/08/07/577449.html>

*** *Washington Summit Communique*, în „The Reader's Guide to the NATO Summit in Washington 23-25 April, 1999”, 1999.

*** *Washingtonul așteaptă o aderare „robustă” la NATO după reuniunea de la Praga*, BBC - în limba română.
<http://www.newallies.ro/display2.php?id=59&menu=4&submeniu=6>

Weitz, Richard, *Reînnoirea parteneriatelor central asiatice*, în „Revista NATO”, Nr. 3/2006.
<http://www.nato.int/docu/review/2006/issue3/romanian/analysis2.html>

Whitney , Craig R., *NATO Leaders Begin Madrid Talk*, în „New York Times”, 8 iulie 1997.

<http://www.nytimes.com/1997/07/08/world/nato-leaders-begin-madrid-talks.html?sec=&spon=&pagewanted=all>

III. Web site-uri oficiale:

Site-ul Allied Forces Southern Europe: www.afsouth.nato.int

Site-ul Ambasadei Romaniei in SUA: www.roembus.org

Site-ul Ambasadei SUA la Bucuresti: <http://romania.usembassy.gov>

Site-ul Asociatiei Tratatului Atlantic: www.ata-sec.org

Site-ul Camerei de Comert Americane in Romania: www.amcham.ro

Site-ul Camerei Deputatilor: www.cdep.ro

Site-ul Casei Albe (The White House): www.whitehouse.gov

Site-ul Center for Defense Information: www.cdi.org

Site-ul Departamentului de Stat al SUA (US State Department): www.state.gov

Site-ul Departamentului regional de studii pentru managementul resurselor de aparare:
www.dresmara.ro

Site-ul Library of Congress: <http://thomas.loc.gov>

Site-ul Ministerului Afacerilor Externe: www.mae.ro

Site-ul Ministerului Apararii Nationale: www.mapn.ro

Site-ul Monitorului Oficial al Romaniei: www.monitoruloficial.ro

Site-ul NATO: www.nato.int

Site-ul Observatorului Militar: www.presamil.ro/OM.htm

Site-ul Presedintiei Romaniei: www.presidency.ro

Site-ul Romanian American Enterprise Fund: www.raef.ro/en/

Site-ul USAID: www.usaid.gov

Site-ul The United States Government Printing Office: www.gpo.gov